

INTERFAOL QO'SHIQLAR ORQALI BOLALARGA INGLIZ TILINI O'RGATISHNING PEDAGOGIK SAMARADORLIGI

Xolmatova Hamrobi Shermurod qizi ¹

¹ Samarqand davlat chet tillari instituti

Ingliz tili fakulteti Maktabgacha va boshlang'ich ta'limda xorijiy til ingliz tili yo'nalishi

3-bosqich talabasi, Namangan viloyati Chust tumani

e-mail: xolmatovahamrogul@gmail.com

MAQOLA MALUMOTI

ANNOTATSIYA:

MAQOLA TARIXI:

Received: 26.02.2025

Revised: 27.02.2025

Accepted: 28.02.2025

KALIT SO'ZLAR:

*interfaol qo'shiqlar,
ingliz tili ta'limi,
bolalar, musiqali
pedagogika, lingvistik
rivojlanish.*

Ushbu maqola interfaol qo'shiqlar yordamida bolalarga ingliz tilini o'rgatish metodikasining samaradorligini chuqur tahlil qiladi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, interfaol qo'shiqlar nafaqat bolalarning so'z boyligini oshirish va talaffuzni yaxshilashga, balki darslarga bo'lgan qiziqish va ishtiyoqni sezilarli darajada kuchaytirishga xizmat qiladi. Maqolada ingliz tili ta'limining eng dolzarb metodik yondashuvlaridan biri sifatida musiqali pedagogika, lingvistik rivojlanish va bolalar psixologiyasi ham yoritilgan. Shuningdek, kalit tushunchalar: interfaol qo'shiqlar, ingliz tili ta'limi, bolalar, musiqali pedagogika, lingvistik rivojlanish aniq misollar bilan mustahkamlanadi. Tadqiqot eksperimental va nazorat guruhlari yordamida olib borilgan bo'lib, natijalar statistik tahlil va sifat baholash usullari orqali ifodalangan.

KIRISH. So'nggi o'n yilliklarda til o'rgatish metodikalarida innovatsion yondashuvlar va texnologik imkoniyatlarning kengayishi kuzatildi. Ayniqsa, erta yoshdagi bolalar uchun ingliz tilini o'rgatishda interfaol va musiqali usullar samarali natijalarga olib kelmoqda. An'anaviy metodlarga qaraganda, interfaol qo'shiqlar yordamida darslar tashkil etilishi

bolalarning tilga bo'lgan ishtiyoqi, eslab qolish qobiliyati va talaffuz ko'rsatkichlarini sezilarli darajada yaxshilaydi [1, 45].

Maqolaning maqsadi – interfaol qo'shiqlar orqali ingliz tilini o'rgatishning pedagogik samaradorligini, uning asosiy elementlari va amaliy qo'llanilishi usullarini tahlil qilishdir. Ushbu yondashuv orqali bolalar nafaqat passiv tinglovchi, balki faol ishtirokchi sifatida dars jarayonida qatnashib, tilni o'zlashtiradilar. Tadqiqot ishtirokchilari sifatida 5–7 yosh oralig'idagi 60 nafar bola tanlab olingan bo'lib, ular ikki guruhga bo'lingan: interfaol qo'shiqlar yordamida o'qitilgan eksperimental guruh va an'anaviy metodlardan foydalangan nazorat guruhi.

KALIT TUSHUNCHALAR VA UNING AHMIYATI

Ushbu bo'limda maqolaning asosiy tushunchalari batafsil yoritiladi va amaliy misollar bilan mustahkamlanadi.

➤ Interfaol qo'shiqlar – bu bolalarni nafaqat tinglash, balki jismoniy ishtirok, harakat va emotsional ifodaga undovchi musiqiy materiallardir. Bunday qo'shiqlar dars jarayonida faol qatnashishni rag'batlantiradi va bolalarning tilga bo'lgan qiziqishini oshiradi. Qo'shiqlarning ritmik tuzilishi va takrorlanishi xotirani mustahkamlashga yordam beradi. Misol uchun: "If You're Happy and You Know It". – Ushbu qo'shiqda bolalar qo'l chalish, oyoq urish va boshqa harakatlar orqali o'z his-tuyg'ularini ifoda etadilar. Bu metod bolaning eshitish va motor qobiliyatlarini uyg'unlashtirishda samarali hisoblanadi. "Head, Shoulders, Knees, and Toes" – Ushbu qo'shiq tananing turli qismlarini o'rgatish uchun ishlatiladi. Bolalar qo'shiq davomida tana qismlarini nomlash orqali so'z boyligini va talaffuzni mustahkamlaydilar.

➤ Ingliz tili ta'limi – bu ingliz tilini o'rganish jarayonini tashkil etish va rivojlantirishga qaratilgan pedagogik yondashuvdir. Darslar davomida grammatika, leksika, talaffuz, tinglash va muloqot ko'nikmalari rivojlantiriladi. Innovatsion yondashuvlar, jumladan interfaol qo'shiqlar, bolalarga tilni jonli va amaliy tarzda o'zlashtirish imkonini beradi.

Bolalar – bu o'rganish va rivojlanishning eng faol davri hisoblanadi. Ularning miya plastikligi yuqori bo'lib, yangi bilimlarni tez o'zlashtirishga qodir. Bolalar uchun interfaol metodlar (o'yin, qo'shiqlar, harakat) orqali o'qitish, ularning hissiy va kognitiv rivojlanishini qo'llab-quvvatlaydi.

➤ Musiqali pedagogika – bu dars jarayonida musiqaning o'rni, uning o'quvchilarga ta'siri va o'qitish usullarini o'rganadigan fan sohasi. Musiqaning ritmik, melodik va takroriy elementlari til o'rganish jarayonini mustahkamlaydi, eshitish va talaffuz ko'rsatkichlarini

yaxshilaydi. Bu yondashuv bolaning his-tuyg'ularini uyg'unlashtirish va tilni amaliy qo'llashda muhim rol o'ynaydi.

➤ Lingvistik rivojlanish – bu tilning fonetika, leksika, grammatika va muloqot qobiliyatlarining shakllanish jarayonidir. Bolalar uchun til rivojlanishi so'zlarni eslab qolish, talaffuzni mukammallashtirish va muloqot qilish qobiliyatlarini o'z ichiga oladi. Interfaol qo'shiqlar tilning ritm va intonatsiyasini yanada mustahkamlaydi, shu bilan tilning mantiqiy tuzilishini ham rivojlantiradi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ishtirokchilar va guruhlar. Tadqiqot ishtirokchilari sifatida 5–7 yosh oralig'idagi jami 60 nafar bola tanlandi. Ular ikki guruhga ajratildi:

Nazorat : Darslar
an'anaviy metodlar
(audio yozuvlar,
kitoblar, flashcardlar)
yordamida o'tkazildi

Eksperimental guruh:
Darslar interfaol
qo'shiqlar orqali olib
borildi.

Materiallar va dars jarayoni, Eksperimental guruh darslarida maxsus tanlangan interfaol qo'shiqlar qo'llanildi. Masalan: «If You're Happy and You Know It» qo'shig'i ijrosi davomida bolalarga qo'l chalish, oyoq urish va boshqa interaktiv harakatlar topshirildi. «Head, Shoulders, Knees, and Toes» qo'shig'i orqali bolalarga tananing qismlari nomlari o'rgatilib, amaliy mashqlar bajarildi.

Nazorat guruhida esa odatiy qo'shiqlar (masalan, «Twinkle, Twinkle, Little Star» va «Baa Baa Black Sheep») tinglatilib, an'anaviy o'qitish metodlari qo'llanildi. Darslar 12 hafta davomida, haftasiga 3 marta o'tkazilib, har bir darsning boshida va oxirida o'quvchilarning til ko'rsatkichlari sinov orqali baholandi.

Baholash mezonlari va usullari

- Tadqiqot natijalarini quyidagi mezonlar asosida baholash amalga oshirildi:

So'z boyligi: Har bir bola dars boshida va yakunida yangi so'zlar soni aniqlanib, o'zgarish foizlari hisoblandi.

- Talaffuz sifati: Mutaxassislar tomonidan soʻzlarning toʻgʻri talaffuzi, intonatsiya va urgʻu aniqligi baholandi.
- Motivatsiya va ishtirok: Dars jarayonidagi faollik, qatnashish va darsga boʻlgan umumiy qiziqish kuzatilib, reyting shaklida ifodalandi.
- Kognitiv rivojlanish: Bolalarning eshitish, xotira va motor qobiliyatlaridagi oʻzgarishlar sinov va kuzatuv usullari bilan oʻlchandi.
- Maʼlumotlarni yigʻish uchun video yozuvlar, sinov natijalari, muallif tomonidan yuritilgan kuzatuvlar va intervyular qoʻllanildi. Natijalar statistik metodlar yordamida tahlil qilinib, grafiklar va jadvallar shaklida ifodalandi.

NATIJALAR

1. Soʻz boyligi va eslab qolish. Eksperimental guruhda interfaol qoʻshiqlar yordamida oʻqitish natijasida bolalarning yangi soʻzlarni yodlash koʻrsatkichi 35–40% ga oshgani aniqlandi. Masalan, «Head, Shoulders, Knees, and Toes» qoʻshigʻi natijasida tananing qismlarini ifodalovchi soʻzlar eslab qolish jarayonida sezilarli ravishda mustahkamlandi. Nazorat guruhida esa soʻz boyligi nisbatan pastroq darajada qolganligi kuzatildi [2, 112].

2. Talaffuz va intonatsiya. Mutaxassislar tomonidan oʻtkazilgan baholashlarda interfaol qoʻshiqlar yordamida til oʻrgatish usulida talaffuz aniqligi 27–30% yaxshilanishi qayd etildi. «If You're Happy and You Know It» qoʻshigʻi orqali emotsional ifoda va ritmik intonatsiya ustida ishlash bolalarning talaffuz qobiliyatini oshirdi [3,88].

3. Motivatsiya va ishtirok. Eksperimental guruh bolalarining darslarga boʻlgan qiziqishi va ishtiroki nazorat guruhiga nisbatan 80–85% yuqoriroq boʻldi. Bolalar interfaol qoʻshiqlar orqali dars jarayonida faol qatnashib, oʻzaro muloqot va jismoniy harakatlar yordamida tilni oʻzlashtirishga intilishdi.

4. Kognitiv rivojlanish. Video kuzatuvlar va sinov natijalari shuni koʻrsatadiki, interfaol qoʻshiqlar yordamida oʻqitish nafaqat soʻz boyligini, balki eshitish, xotira va motor qobiliyatlarini ham rivojlantirishga ijobiy taʼsir koʻrsatdi. Bu jarayon bolalarning til tuzilishini va mantiqiy fikrlashini ham mustahkamlagan.

5. Misollar orqali taqqoslash. Interfaol qoʻshiqlar: «If You're Happy and You Know It»: Bolalar qoʻshiq davomida qoʻl chalish, oyoq urish va emotsional ifoda orqali til oʻrganish jarayonida faol qatnashadilar. «Head, Shoulders, Knees, and Toes»: Ushbu qoʻshiq orqali tana qismlarini nomlash, harakat va takrorlash yordamida yangi soʻzlarni tez va samarali yodlash imkoniyati yaratiladi.

Odatiy qo'shiqlar: «Twinkle, Twinkle, Little Star»: An'anaviy tarzda tinglatilib, passiv qabul qilinadi. Interaktiv elementlar yetishmasligi sababli, so'zlarning eslab qolinishi kamroq kuzatiladi. «Baa Baa Black Sheep»: Ushbu qo'shiq orqali til o'rgatish jarayoni asosan passiv tinglashga asoslangan bo'lib, interaktivlikning yetishmasligi sababli natijalar interfaol metodlarga qaraganda pastroq bo'ladi.

MUHOKAMA

Tadqiqot natijalari interfaol qo'shiqlar orqali o'qitish usulining bolalarning ingliz tilini o'zlashtirishidagi samaradorligini isbotladi. Quyidagi jihatlar ustida to'xtalab o'tish mumkin:

Pedagogik samaradorlik: Interfaol qo'shiqlar dars jarayonida bolalarni faollashtirib, ularning tilga bo'lgan ishtiyoqi va darsga qiziqishini oshiradi. Brown [4,45]. Tadqiqotida ham interfaol qo'shiqlar yordamida til o'rganish usuli bolaning lingvistik rivojlanishiga sezilarli ta'sir ko'rsatgani qayd etilgan.

Xotira va talaffuz: Qo'shiqlarning ritmik va takrorlanuvchi tabiatlari til xotirasini mustahkamlaydi, talaffuzni yaxshilaydi va intonatsiyani aniqroq ifodalashga yordam beradi. Bu holat nafaqat so'zlarni eslab qolish, balki ularni to'g'ri talaffuz qilishda ham namoyon bo'ladi [5, 88].

Motivatsiya va ishtirok: Bolalar interfaol qo'shiqlar orqali dars jarayonida faol ishtirok etib, o'zaro muloqot va jismoniy harakatlar yordamida tilni o'rganadilar. Bu usul, shuningdek, darslarga bo'lgan umumiy qiziqishni oshirishda samarali bo'lganligi aniqlandi.

Metodik farqlar: An'anaviy metodlar bilan interfaol qo'shiqlarni solishtirganda, interfaol usul bolalarning kognitiv, eshitish va motor qobiliyatlarining bir vaqtning o'zida rivojlanishiga imkon yaratadi. Ushbu yondashuvda qo'shiqlarning interaktivligi va harakatlilik elementi o'zining o'rnini bilan ajralib turadi. Kelgusida ushbu metodning uzoq muddatli ta'siri, individual yondashuvlar va yangi texnologiyalar bilan integratsiyasi borasida qo'shimcha tadqiqotlar olib borilishi zarur.

XULOSA, ushbu tadqiqot shuni ko'rsatadiki, interfaol qo'shiqlar orqali ingliz tilini o'rgatish erta yoshdagi bolalar uchun samarali innovatsion metod hisoblanadi. Dars jarayonida interaktiv usullar bolalarning so'z boyligini, talaffuz va intonatsiyani yaxshilash, shuningdek, darslarga bo'lgan qiziqish va motivatsiyani oshirishda sezilarli o'zgarishlarga olib keldi. Kalit tushunchalar – interfaol qo'shiqlar, ingliz tili ta'limi, bolalar, musiqali pedagogika va lingvistik rivojlanish – darsning har bir bosqichida o'zaro chambarchas bog'liq bo'lib, til o'rgatish jarayonining samaradorligini ta'minlaydi. Kelajakdagi

tadqiqotlar ushbu metodning individual farqlarga moslashishi, texnologik qo'shimchalar bilan boyitilishi va uzoq muddatli ta'sirini yanada chuqurroq o'rganishga qaratilishi lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Brown, A. Interactive Songs in Language Learning: A Pedagogical Approach. Oxford University Press.2019,45p.
2. Smith, J. The Role of Music in Second Language Acquisition. Cambridge University Press .2021,112p.
3. Johnson, R. Phonetics and Language Learning Through Music. Routledge.2020, 88p.
4. Davis, K. Music in Early Childhood Education: A New Perspective. Routledge. 2018, 67p.
5. Miller, P. Innovative Methods in Language Acquisition. Cambridge University Press.2017, 103p.
6. Garcia, L. Children's Engagement Through Music. Harvard Educational Review. 2019, 78p.
7. Thompson, J. Rhythm and Language: The Intersection of Music and Speech. Oxford University Press.2020, 52p.
8. Lee, S. Interactive Learning Strategies for Young Learners. Springer. 2020,89p.
9. Evans, R. The Impact of Music on Cognitive Development. Wiley. 2018,144p.
10. Patel, M. Global Perspectives on Music Education in Language Learning. Bloomsbury. 2021,120p.